

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ», КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ТЕХНОЛОГІЙ
IMPERATYV PL SPÓŁKA Z OGRANICZONA ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ
(ТОВ «ТОРГОВИЙ БУДИНОК ІМПЕРАТИВ», ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
MILTON FRIEDMAN UNIVERSITY (БУДАПЕШТ, УГОРЩИНА)
VILNIUS UNIVERSITY, DEPARTMENT OF ACCOUNTING AND AUDIT (ВІЛЬНЮС, ЛИТВА)
ТОВ «ХЛАДОПРОМ»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

III Міжнародної науково-практичної конференції

«ВІДНОВЛЕННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ПРІОРИТЕТИ, ПРАКТИКИ»

2025

Харків,
3 квітня 2025 року

УДК 338.246.88
М 74

Редакційна колегія:

Гурова Капіталіна – в. о. директора, к. е. н., доцент, Заслужений працівник народної освіти України.
Савченко Ілля – заступник директора з навчально-методичної роботи, к. держ. упр., доцент.
Болотова Тетяна – завідувач відділення економіки та бізнесу, к. е. н., доцент.
Гібкін Кирило – завідувач відділення харчових технологій та сфери обслуговування.
Золотухіна Олена – заступник директора з навчально-методичної роботи.
Кулінченко Сергій – голова ради студентського самоврядування коледжу.
Домбровська Світлана – в. о. проректора з наукової роботи Національного університету цивільного захисту України, д. держ. упр., професор, Заслужений працівник освіти України.
Барішевський Олексій – Голова Наглядової ради ТОВ «ХЛАДОПРОМ».
Ніколенко Борис – директор ТОВ «Торговий будинок ІМПЕРАТИВ», Imperatyv PL Sp. Z o.o, (Варшава, Польща).
Peter Szatmari – Dr., проректор з загальної роботи та зав'язків з громадськістю Milton Friedman University (Будапешт, Угорщина).
Rasa Subacienė – Dr., завідувач кафедри обліку та аудиту Вільнюського університету, професор (Вільнюс, Литва).
Чумак Оксана – завідувач кафедри економіки та бізнес-технологій Державного університету «Київський авіаційний інститут», д. е. н., професор.

Рекомендовано до оприлюднення Педагогічною радою ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» (протокол № 9 від 26.03.2025 р.).

Збірник тез доповідей містить матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики», в яких розглядається основні напрями створення умов для модернізації національної економіки, розробити підходи до формування політики модернізації економіки та пропозиції щодо механізму її реалізації.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей та повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної ради збірника.

М 74 **Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики».** – Харків : ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», 2025. – 226 с.

© ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», 2025.

Мосейко І. В., здобувач освіти,
Мельничук М. О., к. е. н.,
ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

ОБЛІК І КАЛЬКУЛЯЦІЯ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України, яка забезпечує продовольчу безпеку країни та відіграє важливу роль у формуванні експортного потенціалу. Ефективне управління витратами та їх облік є основою для підвищення рентабельності сільськогосподарських підприємств.

Витрати є ключовим елементом управління виробничою діяльністю сільськогосподарських підприємств. Особливості галузі (сезонність, залежність від природних умов, тривалість виробничого циклу) визначають специфіку формування та обліку витрат. Розуміння сутності витрат і їх класифікації є важливим для ефективного управління виробництвом, оптимізації витрат і підвищення рентабельності, що й актуалізує тему роботи.

У сільському господарстві витрати охоплюють ресурси, які використовуються для вирощування культур, утримання тварин та іншої діяльності, спрямованої на отримання продукції. Витрати є відображенням процесу виробничого споживання ресурсів: праці, матеріалів, енергії, землі тощо.

Формування витрат у сільському господарстві пов'язане з довготривалим циклом виробництва (наприклад, вирощування багаторічних культур або утримання тварин до моменту їх продуктивності). Витрати у сільському господарстві відображають сукупність економічних ресурсів, використаних для виробництва продукції. Особливістю є сезонний характер діяльності, необхідність врахування біологічних активів (тварин, рослин), які впливають на тривалість виробничого циклу.

У бухгалтерському обліку витрати класифікуються відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», що визначає їх розмежування за видами, місцями виникнення та об'єктами обліку.

Можна виділити такі особливості витрат у сільськогосподарських підприємствах:

1) сезонний характер. Виробництво у сільському господарстві має яскраво виражену сезонність, що впливає на нерівномірний розподіл витрат протягом року. Наприклад, значна частина витрат на вирощування зернових припадає на весняно-літній період;

2) залежність від природно-кліматичних умов. Урожайність та продуктивність часто залежать від погоди, що може суттєво змінити планові витрати та фінансовий результат;

3) ризик природних катастроф (посухи, заморозки) додає невизначеності у планування витрат;

4) взаємозв'язок з біологічними активами. Біологічні активи (рослини та тварини) є об'єктами обліку, які мають специфічний характер. Наприклад, витрати на вирощування корів включають не лише прямі витрати на корми, а й витрати на утримання, ветеринарне обслуговування тощо;

5) поділ на основну і побічну продукцію. У сільському господарстві часто отримують кілька видів продукції з одного процесу виробництва (наприклад, зерно і солома). Це ускладнює процес обліку витрат і вимагає застосування спеціальних методів розподілу витрат між продукцією.

Основним документом, що регламентує облік витрат у сільському господарстві, є Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України "Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств». Він визначає: перелік витрат, що включаються до собівартості, методи розподілу витрат, порядок калькуляції для різних видів продукції.

Рекомендації передбачають наступні етапи:

1. Формування планових витрат на виробництво.
2. Групування витрат за об'єктами обліку (зернові культури, молоко, м'ясо тощо).
3. Розподіл витрат між основною та побічною продукцією.
4. Розрахунок собівартості одиниці продукції.

Для прикладу, в рослинництві витрати розподіляються за культурами (пшениця, кукурудза), а в тваринництві – за видами тварин та напрямками їх використання (молочне, м'ясне). Прямі витрати включають:

- матеріальні ресурси: насіння, добрива, корми, паливно-мастильні матеріали.
- оплата праці: заробітна плата робітників, соціальні відрахування.

Накладні витрати (управлінські, загальновиробничі) розподіляються пропорційно до основних витрат або обсягу виробництва. Наприклад, витрати на утримання адміністрації розподіляються між культурами відповідно до площі посівів. Порядок обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах наведено на рисунку 1.1.

Методи обліку витрат:

- 1) попроцесний метод: використовується для масового виробництва однорідної продукції (наприклад, зернових). Облік ведеться за окремими процесами або етапами виробництва.
- 2) позамовний метод: застосовується для виробництва продукції під конкретне замовлення (елітне насіння, племінна худоба).
- 3) нормативний метод: витрати обліковуються відповідно до встановлених норм, а відхилення від норм аналізуються окремо.

У сільському господарстві сезонність відіграє ключову роль, оскільки виробничий цикл прив'язаний до природно-кліматичних умов. Це призводить до нерівномірного розподілу витрат протягом року. Для врахування сезонності у витратах використовуються такі підходи:

1. Витрати майбутніх періодів. Витрати, які понесені в одному періоді, але стосуються майбутніх періодів, обліковуються на рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів". Приклад: у весняний період витрачено 50000 грн на насіння, добрива та обробіток ґрунту для посіву озимої пшениці. Ці витрати будуть списані на виробничий рахунок 23 "Виробництво" лише після збору врожаю у вересні.

При здійсненні витрат: Дт 39 – Кт 20/63 (списання запасів або розрахунки з постачальниками).

Після збору врожаю: Дт 23 – Кт 39 (списання витрат на собівартість продукції).

2. Авансові витрати на сезонні роботи. Для рівномірного відображення витрат протягом року можна використовувати принципи авансування витрат. Це стосується: оренди техніки, зарплати працівників у періоди, коли обсяги робіт мінімальні. Розподіл витрат: авансові витрати можна розподілити між місяцями рівними частинами.

3. Використання аналітичного обліку. Для врахування сезонності витрат рекомендується вести аналітичний облік за:

- сезонами або періодами (весняні, літні, осінні, зимові роботи);
- етапами виробничого циклу (посів, обробка ґрунту, збирання врожаю);

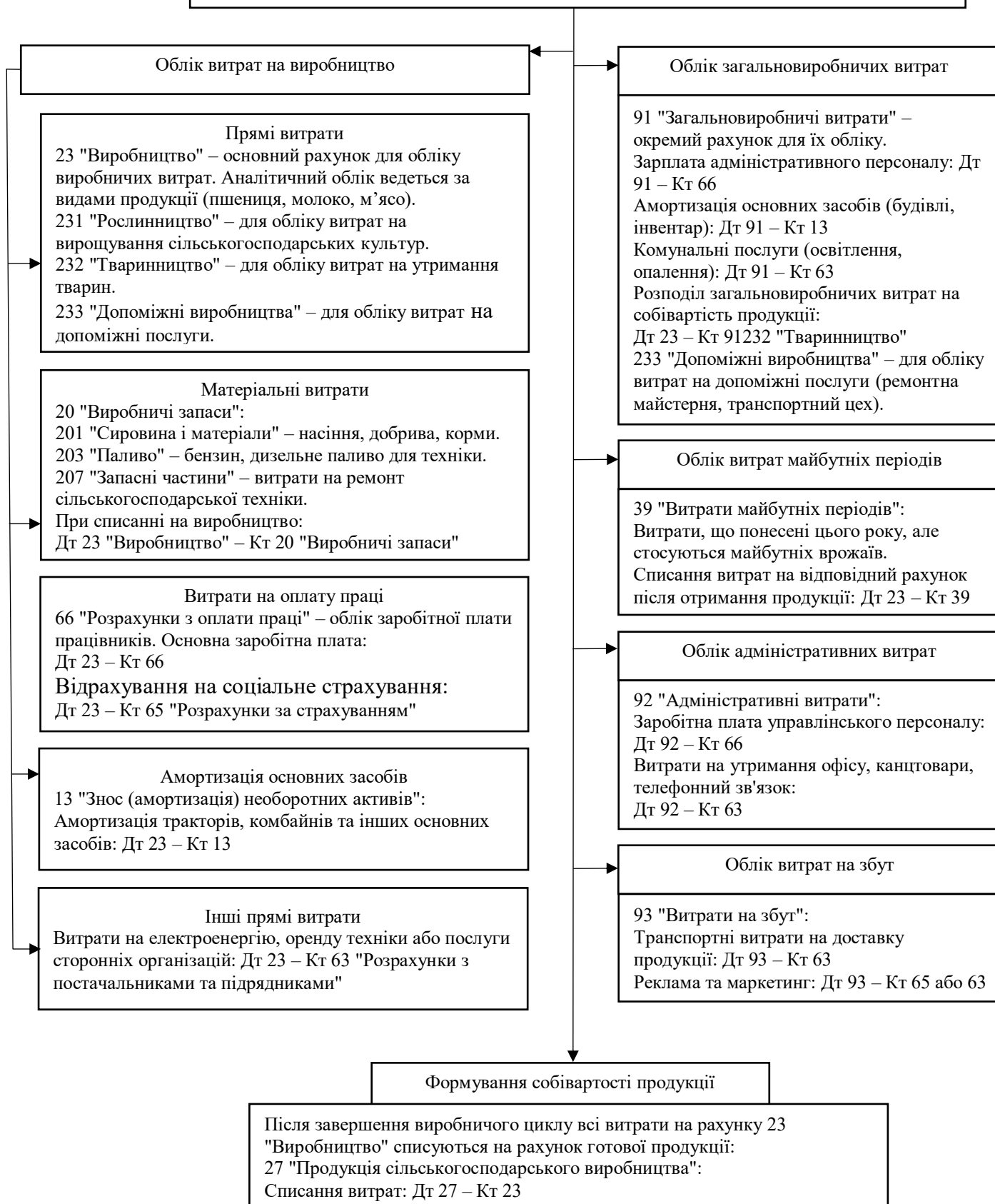
Аналітичний облік дозволяє: відстежувати витрати за конкретним періодом, планувати витрати, необхідні для кожного сезону.

4. Використання планування витрат. Планові витрати враховуються у формі виробничих бюджетів на кожен період:

- весняний бюджет: посів, добрива, обробка;
- літній бюджет: догляд за рослинами, захист від шкідників;
- осінній бюджет: збирання врожаю;

Планування дозволяє забезпечити ресурсами саме ті періоди, які цього потребують.

Порядок обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах

5. Використання коефіцієнтів сезонності. Коефіцієнт сезонності допомагає визначити, скільки витрат припадає на кожен період. Він базується на історичних даних про витрати у попередніх роках. Коефіцієнт розраховується як витрати періоду поділені на загальні витрати за рік. Наприклад: якщо весняний період традиційно становить 60% витрат, то на весну планується витратити 60% річного бюджету.

6. Використання календарного підходу. Деякі витрати, такі як заробітна плата, комунальні послуги або оренда, здійснюються рівномірно протягом року, навіть якщо виробнича діяльність зупиняється. Для обліку таких витрат застосовують календарний підхід: усі постійні витрати розподіляються рівними частинами по місяцях. Змінні витрати прив'язуються до виробничого періоду.

7. Агрегований облік витрат. У сільськогосподарських підприємствах витрати протягом року можна агрегувати в єдиний фонд виробництва, який поступово розподіляється між видами продукції після завершення.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: підручник. Загородній А. Г., Яремко І. Й., Пилипенко Л. М., Мороз А. С.. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 320 с.
2. Бухгалтерський облік у сільському господарстві / О. І. Беляєва, Л. І. Гончарук. Київ: ЦУЛ, 2019.
3. Глущенко С. В. Економіка сільського господарства: навчальний посібник. Харків: ХНАУ, 2020.
4. Гура Н. Облік видів економічної діяльності: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 320с.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
6. Козаченко Г. В. Калькуляція витрат у сільськогосподарських підприємствах. Київ: Аграрна наука, 2021.
7. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18.01.2001 р. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996-XIV . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
9. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

Науменко О. О., аспірант,
Лісніченко М. О., к. е. н., доцент,
Національний університет «Запорізька політехніка»

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ НАВИЧОК НАСЕЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Цифрова трансформація економіки та суспільства відіграє визначальну роль у формуванні сучасної економічної системи, створюючи нові можливості для розвитку бізнесу, державного сектору та суспільства в цілому. В Україні цей процес має стратегічне значення, адже сприяє інтеграції до європейського простору, підвищенню конкурентоспроможності країни та покращенню якості життя громадян. Головними напрямками цифровізації є розвиток

Конопля К. А.	156
ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	156
Котковський Р. В.	158
РЕІНТЕГРАЦІЯ ПОСТТРАЖДАЛИХ РЕГІОНІВ У ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР.....	158
Курилова Н. М.	160
ВПЛИВ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПАНІЙ	160
Малік Л. М.	163
ВПЛИВ ДОРАДНИЦТВА НА РОЗВИТОК МАЛОГО ФЕРМЕРСТВА В ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	163
Красюк Р. М., Мельничук М. О.	165
ОБЛІК ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	165
Міт'яєва Т. Л., Болотова Т. М.	168
МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	168
Петрищев В. О., Мельничук М. О.	170
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	170
Мосейко І. В., Мельничук М. О.	174
ОБЛІК І КАЛЬКУЛЯЦІЯ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	174
Науменко О. О., Лісниченко М. О.	177
РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ НАВИЧОК НАСЕЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	177
Плюшко Р. І.	181
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА СТРАТЕГІЇ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	181
Радіонов В. С.	184
ДО ПИТАННЯ ПРО ІНТЕГРОВАНУ МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ	184
Рудик І. М., Рудик В. С.	187
УКРАЇНА 2.0: НОВІ УПРАВЛІНСЬКІ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОРИВУ.....	187